

Сухіх Л.О., Фірсова Л.В.

Нові тенденції у розвитку освіти

Стаття присвячена вивченню нових тенденцій у розвитку освіти. У ній розкрито зміст роль та прийоми дистанційної форми навчання, а також самоосвіта як невід'ємна складова освітянського процесу.

Ключові слова: *освіта, технології навчання, самоосвіта, інформаційна компетентність, дистанційне навчання.*

The article is devoted to the study of new trends in the development of education. It describes the content of the role and methods of distance learning, as well as self-education as an integral part of the educational process.

Key words: *education, technology of education, self-education, information competence, distance education.*

Постанова завдання та мета дослідження: Стаття присвячена вивченню нових тенденцій у розвитку освіти. У ній розкрито зміст, роль та прийоми самостійної форми навчання, а також самоосвіта як невід'ємна складова освітянського процесу.

Освіта становить основу прогресу людства. Освіта у інноваційному суспільстві визначає соціально-економічний розвиток країни. У цьому зв'язку постає питання забезпечити кожній людині можливість отримання освіти та наступного її застосування у виробництві та житті. Але кожний історичний період розвитку суспільства має свої особливості, що до освітніх технологій, освітніх методик викладання. Сучасний студент все більш потребує у ВНЗ дистанційної форми навчання і не тому, що стрімко розвиваються сучасні інноваційні технології освіти, а все більш тому, що сучасний студент у нашій країні змушений працювати паралельно з отриманням освіти, щоб заробити на життя, та сплатити за навчання.

Нова тенденція у сфері шкільної освіти пролягає у тому, що батьки школярів все більш надають перевагу домашній освіті ніж звичайній шкільній освіті. Зараз в школі виявляються деякі нові проблеми: посередність освіти (відповідно його неякісність); неможливість підлітка адаптуватися до соціального середовища в школі; зростають можливості самоосвіти (доступність інформації), матеріальні можливості окремих груп населення більші, ніж у інших (плата за персональне навчання,

репетиторство), має місце соціальне розшарування в суспільстві, разом з тим, зростають потреби в суспільстві в грамотних, особливо обдарованих фахівцях і т.д.

Сучасна цифровізація освіти є необхідним і неминучим процесом. Це сприяє виникненню нової «цифровий моралі», «цифровий етики», тобто змінюються правила поведінки і правила взаємовідносин в інформаційному суспільстві. Це зачіпає, перш за все, сферу освіти, де завдання отримання і освоєння інформації ставиться понад усе.

Ідеологія сучасного освітнього процесу полягає в тому, що педагог надає освітні послуги, так як отримання освіти стає платним, тобто витратним. Щоб отримати якісну освіту сучасні батьки намагаються віддати свою дитину в елітну, престижну школу, а вищу освіту намагаються отримати закордоном, де рівень освіти вище. В елітних школах має місце строга система дисципліни, деяка примусовість, на відміну від масової середньої школи, та й вузу також, де «вчення із захопленням», «вчення з розвагою» взято за основу, що саме по собі не погано і дає позитивний ефект. Але тут криється також проблема: в разі неуспішності в учня відбувається емоційний зрив, що веде до повної апатії в отриманні подальших знань. Так в вузах помічена тенденція, що студенти не можуть висидіти 120 хвилин, слухаючи викладача і не відволікаючись. Для занять необхідні презентації, наочні посібники, організація деякого діалогу, тобто «навчання з розвагою». Але це багато в чому спрощує, примитивизує програму. Проблема полягає в тому - як утримати увагу студента більш ніж відведене число хвилин, якщо вже школа формує «кліпове» мислення, засноване на використанні цифрових технологій?

Що таке елітна школа, чому виникла необхідність у ній? По-перше, поява елітних шкіл пов'язана з соціальним розшаруванням в суспільстві, де деякі шари суспільства можуть і хочуть за гроші отримати більш якісну освіту. По-друге, саме в елітних школах, і вузах, можна застосовувати нові системи і підходи в освіті, так як там створюється благодатний ґрунт для

сприйняття нового, має місце зацікавлений контингент учнів, педагоги відповідальні і творчі, а також матеріально зацікавлені у своїй роботі. По-третє, масова освіта частково перестало виконувати свою основну задачу інформування і, особливо, виховання учнів в силу розуміння освіти як послуги.

Тенденція ставлення до освіти, як до деякої послуги, породжує нову проблему, а яке ж місце вчителя як педагога, авторитету, вихователя? Зараз дорослі «доношують» гаджети за дітьми, як колись діти доношували одяг старших братів, гаджети швидко модернізуються. Тільки молодий чоловік, що стежить за модою, має певні амбіції - бути на вістрі нових технологій - може встигнути за розвитком цього стрімкого процесу. У зв'язку з цим постає питання, а чи вистачить освіти самому вчителю? Що повинен вміти сучасний педагог, викладач, який рівень цифрової компетентності, і як його отримати, вдосконалити? Вік пенсійний вчителя відсувається, вчитель стає старше. Виникає необхідність для вчителя в навчанні, але з віком сама пластичність мозку змінюється, і сприйняття і пам'ять стають гірше. Як створити умови для безперервного професійної освіти самого вчителя, яка роль в цьому підвищення кваліфікації? Як стимулювати самого вчителя вчитися? Постає задача навчити вчитися не тільки школяра, студента, а й самого вчителя.

Ці тенденції свідчать про те, що освіта як безперервний і обов'язковий процес сама стає новою системною проблемою.

Нові тенденції у сфері освіти зі шкільної системи переходять до сфери вищих навчальних закладів. Студенти все більш потребують самостійної освіти під керівництвом викладача, ніж роботи у аудиторіях, потребують дистанційної форми навчання. Сучасний студент, як і просто молода людина, все менш читає книги у паперовій формі, замінюючи електронною книгою. Така тенденція має місце скрізь у світі, не тільки у нашій країні. Це обумовлено тим, що швидкість розповсюдження інформації у світі зростає. Кількість книг, що щорічно виводить у світ, не може бути прочитана і навіть лише знайдена конкретною людиною у паперовій формі. Електронна

бібліотека дозволяє зняти цю проблему. Разом з тим, з введенням до щоденної практики роботи з електронними книгами дозволяє все більш займатися самоосвітою, переходити на дистанційне навчання. Джерела знань можна знайти в Інтернеті, у домашній бібліотеці.

Засоби впровадження нових технологій у навчанні обговорюються у літературі на різних рівнях, досить часто і досить продуктивно. Організуються конференції та методичні семінари, де надаються нові поради та рекомендації. Це стосується надання освіти у загальноосвітніх школах, а також у ВНЗ, але вимоги часу, швидкість змін, що мають місце у сучасному суспільстві потребує майже щорічних інновацій. Перехід до дистанційної форми навчання у ВНЗ і не тільки у заочній формі навчання, а й у денній формі – це потреба часу, це необхідність. Самоосвіта стає гострою вимогою, реальністю дня. Самовдосконалення як постійна робота, як тяга до інформаційної компетентності, як спроба відповідати вимогам швидко мінливого світу – стає обов'язковою складовою освітнього процесу.

Дистанційне навчання передбачає наявність інформаційного поля, звідки черпається знання, проте в сучасних умовах формування, інтерпретації та поширення інформації виникають нові реалії. Особливо це стосується історичного знання, та й усього гуманітарного знання. Пропаганда, не правдиві новини стають частиною матеріалів у книгах, наукових статтях, в Інтернеті. Іноді вчені говорять про те, що професія історика вмирає, так як гроші і реклама, політична конкурентна боротьба роблять свою справу, ставлять під сумнів поняття факту, поняття істини і правди. Створюється ілюзорне медійне середовище, де факти діляться на правильні і неправильні в залежності від того, хто їх подає. Сучасний студент, молодий чоловік з його незміцнілим розумом і недостатнім життєвим досвідом не може зорієнтуватися в потоці інформації, заплутується і потребує навігатора-вчителя, який би давав такі орієнтири. Дистанційне навчання, навіть якщо воно базується на

виставлених в електронних базах університетів конспектах лекцій і семінарів, питаннях, тестах і модульних контролях гостро потребує живого спілкування з викладачем, консультування, в безпосередньому контролі за засвоєнням знань.

Сучасний студент в силу нових тенденцій в освіті змушений значну частину своєї роботи планувати і здійснювати як самостійну роботу, без безпосереднього контакту з викладачем, внеаудиторно. Самостійна робота передбачає освоєння нових прийомів і методик пізнавального процесу.

Одним з таких прийомів є самостійна робота під керівництвом викладача. Такий метод надає педагогу досить великі можливості для організації зворотнього зв'язку зі студентами, а також здійснення індивідуального впливу на кожного з них. Проведення самостійної роботи студентів під керівництвом викладача сприяє більш високій якості засвоєння матеріалу, ніж під час роботи студента без викладача. Разом з традиційними задачами придбання, засвоєння та поглиблення знань здійснюється особлива мета – навчання студентів самостійної роботи. Стереотипи шкільної системи навчання, яка характеризується недостатньо високим ступенем самостійності школярів, невмінням виділяти головне та конспектувати досліджуваний матеріал, прищеплювання навичок самостійної роботи під керівництвом викладача в вищих навчальних закладах дозволяє ліквідувати цей недолік.

Для організації проведення самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах існують певні методичні розробки, але необхідно їх оновлення час від часу, що прийтиме підвищенню якості засвоєння матеріалу навчальних дисциплін. Методика роботи викладача в період організації самостійної роботи студента складається з того, щоб визначити теми для самостійного засвоєння у співвідношенні до лекційного матеріалу, надати відомості про необхідний додатковий матеріал у навчальній літературі, звернути увагу на основні моменти досліджуваного матеріалу, показати варіанти контрольного

опитування. Особливою роботою викладача є розробка індивідуального завдання студента. Така розробка містить інформацію про майбутню роботу: ціль, перелік літератури, перелік питань з вказівкою розділів літератури основної та додаткової, методичні вказівки з поясненням головної проблеми у висвітленні кожної теми. Після кожного навчального питання дається вказівка на основні моменти в змісті досліджуваного матеріалу, на яких необхідно звернути увагу, відповіді на які питання необхідно знайти, основні визначення та формули положень, що досліджено. Викладач може орієнтуватися на рівень підготовки окремих студентів, здібності та інтереси, може видавати доповнення до індивідуального завдання, що дозволяє розширювати та поглиблювати вивчення окремих питань. Методика проведення самостійної роботи студента передбачає поетапне закріплення отриманих знань через тестування, контрольні роботи, а також співбесіди з викладачем. У ході такого невеличкого обговорення викладач має можливість оцінити глибину і правильність засвоєння матеріалу, знайти загальні помилки студентів, внести корективи в процес одержання студентами знань. Індивідуальне контрольне завдання, сприяє більш чіткій диференціації оцінок і знань, а також навичок самостійної роботи студентів з літературою.

Висновок що до організації самостійної роботи студентів полягає у тому, що педагогічна практика викладача дозволяє прискорити процес формування у студентів нових знань та навичок самостійної роботи.

Література

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Режим доступу: [http // www. cdo.com.ua/info/doc-ukr.htm](http://www.cdo.com.ua/info/doc-ukr.htm).
2. Мокрецова Н.Я., Овчаренко В.Н. Современные проблемы развития и изменения образования // Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи: Матеріали V Міжнародної наукової конференції – 24-25 квітня 2014 р. / За заг.ред. В.М.Бабаєва; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М.Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – С. 53.

З Фирсова Л.В., Черных И.П. Воспитание творческого начала студенческой молодежи // Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи: Матеріали V Міжнародної наукової конференції – 24-25 квітня 2014 р. / За заг.ред. В.М.Бабаєва; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – С. 136.

Мітяшкіна Т.Ю. , Москальова Н.П.

Мир та лад – великий клад: українське народне мистецтво як засіб пізнання духовного світу українського народу

Висвітлено питання впливу засобів українського народного мистецтва на формування духовного світу українського народу Ключові слова: українське народне мистецтво, народний епос, духовний світ.

Освещены вопросы влияния средств украинского народного искусства на формирование духовного мира украинского народа.

Ключевые слова: украинское народное искусство, народный эпос, духовный мир.

Українське народне мистецтво – багатюща скарбниця народної мудрості. Мистецтво є однією із форм суспільної свідомості, складовою частиною духовної культури людства, яка безпосередньо впливає на світ почуттів і переживань людини, відображає реальний та уявний світ у художніх образах, активно впливає на думки, волю та почуття людей. Мистецтво розвивається як система конкретних видів (музика, література, живопис, театр, скульптура та інші), які засновані на специфічних засобах відображення дійсності. Кожен з видів мистецтва виділяється специфікою функціонального призначення, образності, матеріалом, засобами творчості. За цими ознаками (або частиною з них) у межах кожного виду відгалужуються родові, жанрові і типові різновиди мистецтва, але вони не ізольовані, а майже завжди доповнюють один одного. Мистецтво є результатом народної творчості. А народна творчість це результат творчості невідомих осіб в художній сфері, що зберігаються етнічною общиною і є віддзеркаленням творчих традицій, поглядів цієї общини [1, с. 480].